

Frivillige i idrætsforeninger i Europa - Rekruttering, demografi og karakteristika

FORMÅL

Hvad handler det om?

Denne 'Kort fortalt til idrætsforeninger' vil give dig et kort overblik over rekrutteringen af frivillige i idrætsforeninger i Europa og deres demografi og karakteristika. Spørgsmålet der besvares er: Hvor mange er frivillige, hvem melder sig og hvordan?

TEORETISK RAMME

Hvordan defineres frivilligt arbejde?

Der eksisterer adskillige definitioner på frivilligt arbejde, og definitionen afhænger af den kulturelle kontekst. Den følgende beskrivelse er dog bredt accepteret: Frivilligt arbejde er karakteriseret ved aktiviteter, som er (1) udført på frivillig basis og (2) er ubetalt eller betalt med et symbolsk beløb. De frivillige aktiviteter skal (3) udføres med det formål at komme andre mennesker til gode udenfor for familien og (4) være af formel karakter (dvs. organiseret eller aftalt). Denne definition fungerer generelt godt på tværs af de deltagende lande, men tidligere forskning har dog vist, at især spørgsmålet om, hvad der forstås ved en symbolsk betaling er forskellig fra land til land. Det kan betyde, at det frivillige engagement kan blive (lidt) over- eller undervurderet i en sammenligning landene imellem.

RELEVANS

Hvorfor er frivilliges demografi og karakteristika relevant for idrætsforeninger?

Idrætsforeninger ved selvfølgelig allerede bedst selv, hvem deres frivillige er - både ned i detaljen og på et personligt plan. Alligevel kan generelle data om frivilliges demografi og karakteristika i idrætsforeninger i Europa gøre det muligt at se den specifikke situation på foreningsniveau i et større perspektiv. Sker en bestemt udvikling (fx en forøgelse i antallet af unge frivillige) kun for én forening, eller er det en generel tendens? Især forskelle mellem foreningens situation og den generelle situation kan fortælle noget om den enkelte forenings styrker og svagheder.

METODE

Hvordan blev data om frivilliges demografi og karakteristika indsamlet?

Data blev indsamlet som en del af undersøgelsen 'Social inklusion og frivillighed i idrætsforeninger i Europa' (SIVSCE). Som en del af denne forskning blev der brugt to spørgeskemaundersøgelser. Den første blev besvaret af mere end 35.000 idrætsforeninger fra ti europæiske lande. I den anden spørgeskemaundersøgelse svarede mere end 13.000 medlemmer og frivillige fra næsten 650 foreninger, der blev udvalgt blandt foreningerne i den første spørgeskemaundersøgelse, også på en række spørgsmål → 'Kort fortalt til idrætsforeninger' Nr. 1.

De fleste af de kvantitative data (fx hvor mange medlemmer der udfører frivilligt arbejde i foreningen) blev indsamlet vha. forenings-spørgeskemaet og er baseret på den vurdering som personen, der har udfyldt spørgeskemaet, har foretaget. Information om fx hvor ofte personen udfører et frivilligt arbejde, eller hvad deltagelsen indebærer, blev taget fra spørgeskemaet til medlemmerne, hvor respondenterne beskriver deres egen individuelle situation.

RESULTATER

Hvor mange medlemmer er frivillige i foreningerne?

I alle ti lande er frivillighed i følge undersøgelsen et centralt element i idrætsforeningerne. Den relative andel af frivillige i faste positioner og opgaver (fx i bestyrelse eller som træner) sammenlignet med alle medlemmer af foreningen er højest i Spanien med 23 % og Ungarn med 22 % og lavest i Schweiz med 14 % og Tyskland med 13 %. Men i Schweiz og Tyskland betyder den lave andel af frivillige i faste opgaver, at der er en større andel af frivillige, der støtter foreningerne mere fleksibelt (hjælpere). Sammenlagt er der ikke den store forskel mellem de ti lande på andelen af medlemmerne, som er engageret i frivilligt arbejde i idrætsforeningerne → Tab. 1.

Tabel 1: Frivillige i faste og ikke-faste opgaver (andel af frivillige set i forhold til antal medlemmer, sorteret faldende efter andel af frivillige).

	ALLE	SPA	UNG	HOL	DAN	ENG	BEL	NOR	POL	SCH	TYS
Frivillige i faste opgaver (andel i forhold til samlet antal medlemmer i %)	19	23	22	21	20	20	19	19	18	14	13
Frivillige i ikke-faste opgaver (andel i forhold til antal medlemmer i %)	19	18	16	13	14	6	18	16	13	25	17

Er de frivilliges engagement i idrætsforeninger steget eller faldet de seneste 5 år?

Der er ofte blevet erklæret 'krise i frivillighedssektoren' inden for idræt og udviklingen i idrætsforeninger, og undersøgelsen viser også, at det at rekruttere og fastholde menneskelige ressourcer, er en af de største udfordringer for mange idrætsforeninger.

Undersøgelsen viser dog også, at frivillighed i idrætsforeninger ligger på et relativt stabilt niveau. I de fleste lande angiver 60 procent eller mere af alle idrætsforeninger, at antallet af frivillige i deres forening har været omtrent det samme inden for de seneste fem år.

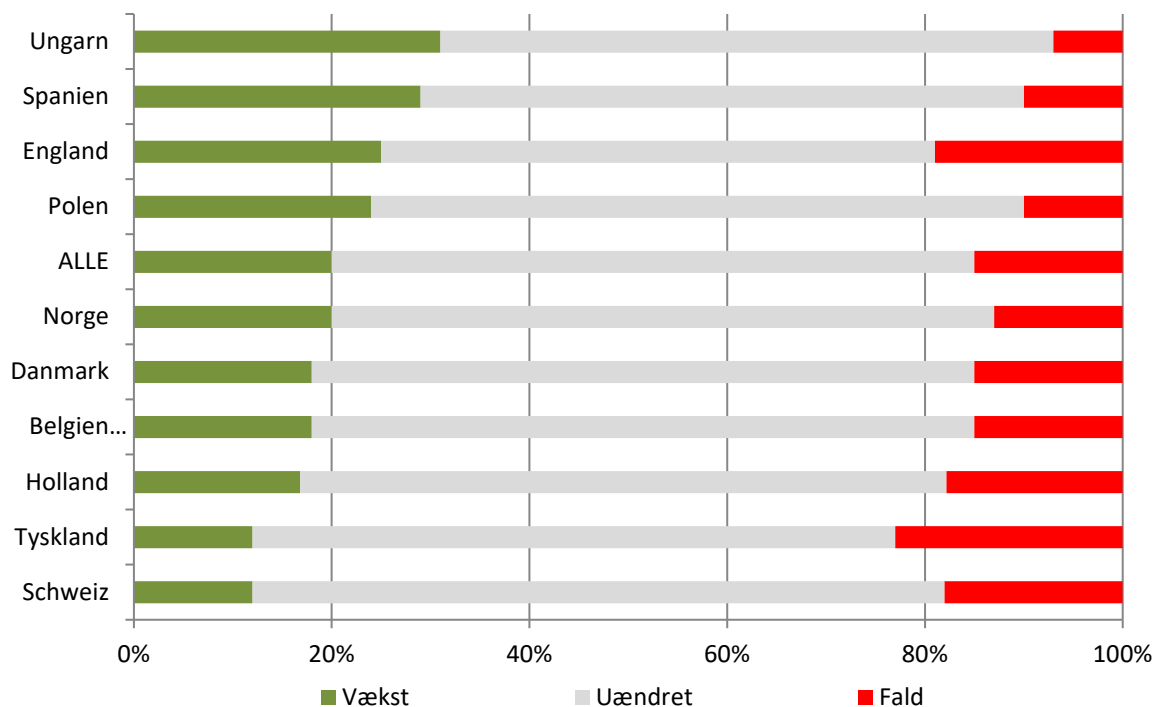

Fig. 1: Udvikling i frivillige blandt idrætsforeninger inden for Europa

Det er klart, at der er foreninger, der har oplevet en forøgelse i antallet af frivillige og andre foreninger, der har oplevet et fald. Det er dog sådan, at der i næsten alle lande er en større andel af idrætsforeninger, der angiver en (moderat) stigning end et (moderat) fald med undtagelse af Tyskland, Schweiz og Holland → Fig. 1.

Selvom udfordringen med at tiltrække og fastholde frivillige skal tages alvorligt, så understøtter tallene ovenfor ikke den generelle tese om, at det frivillige engagement generelt er faldende.

Hvad er de frivilliges hovedopgaver og aktivitetsområder?

Som en del af deres roller i faste stillinger, så udfører frivillige i idrætsforeninger forskellige opgaver, og disse kan opdeles i fire hovedkategorier: (1) Administration og ledelse (fx foreningsledere i bestyrelser og udvalg), (2) træning, undervisning og holdledelse (fx trænere, instruktører, gruppe- og holdledere), (3) konkurrencer (fx dommere og officials) og (4) andre opgaver (fx vedligeholdelse og faciliteter).

Når man ser på fordelingen af frivillige mellem disse fire områder, så viser tallene, at for de frivillige i faste opgaver, så udfører størstedelen af dem administrative opgaver eller ledelsesopgaver → Fig. 2. Disse frivillige er som regel frivillige på bestyrelses- eller udvalgsniveau.

I Tyskland arbejder to tredjedele (67 %) af alle frivillige med dette område. I Danmark, Ungarn og Spanien gælder dette for omtrent halvdelen, og i Holland er det kun 30 % af de frivillige, der arbejder med administration og ledelse.

Frivillige faste arbejdsopgaver i foreningerne

- 48 %** - Administration og ledelse
- 30 %** - Træning og undervisning
- 12 %** - Konkurrence
- 10 %** - Andre opgaver

Figur 2: Andel af frivillige i foreningerne, som udfører faste opgaver, i forhold til det samlede antal frivillige i foreningerne, (%).

I gennemsnit er det kun lidt mere end 40 % af de frivillige, der har opgaver, som er direkte relateret til idrætten (træning og konkurrencer). Disse tal er højest i Schweiz, Norge og England (50 %) og lavest i Tyskland (31 %).

En mere detaljeret analyse af de opgaver, som frivillige varetager, kan ses i Tabel 2. Når disse tal sammenlignes med foreningernes vurdering af, hvor mange frivillige der arbejder med de forskellige arbejdsopgaver, så bemærker man visse uoverensstemmelser: Tyske foreninger har angivet den laveste andel af frivillige, der er direkte involveret i idrætsaktiviteter (se ovenfor), men tallene fra Tyskland viser også det højeste antal frivillige, der siger, at de arbejder som træner eller instruktør. Tabellen viser dog også et par andre interessante tal, det måske er værd at kigge mere detaljeret på: Hvorfor arbejder kun 6 % af de danske frivillige som dommere, mens det samme tal er 21 % i Holland. Hvad kan vi lære om de forskellige måder at tackle foreningsdemokratiet på, hvis vi sammenligner antallet af frivillige i bestyrelsen, ledelsen og udvalgene? → Tab. 2.

'Kort fortalt til idrætsforeninger 2': Frivillige i idrætsforeninger i Europa

Tabel 2: 'Hvilke af følgende opgaver beskriver bedst det, du laver for foreningen?'
(flere svar, i procent af alle frivillige).

	ALLE	BEL	DAN	ENG	TYS	UNG	HOL	NOR	POL	SPA	SCH
Opgaver i forbindelse med idrætsaktiviteter											
Træner/instruktør	31	31	31	28	39	18	31	32	31	37	34
Dommer/official	12	8	6	14	10	10	21	15	16	10	9
Andre opgaver i forbindelse med idrætsaktiviteter	19	9	20	25	18	17	11	27	23	16	16
Opgaver forbundet med ledelse af foreningen											
Bestyrelsesmedlem	24	26	17	13	29	18	16	29	33	39	25
Medlem af et eller flere udvalg	16	11	22	29	15	7	25	20	6	9	13
Andre former for foreningsledelse	10	10	6	16	6	14	7	11	15	14	4
Periodevise og ikke-faste opgaver											
Organisering af events, turneringer osv.	38	39	25	38	38	55	28	30	49	43	33
Kørsel til kampe, events, turneringer	23	13	29	27	24	24	18	37	17	17	17
Administration, kontorarbejde osv.	15	15	9	17	16	18	9	14	22	17	12
Kommunikation	14	12	10	14	17	12	10	13	18	18	11
Teknisk arbejde og vedligeholdelse	13	25	19	12	13	13	14	19	12	8	8
Finansieringsaktiviteter	12	7	11	12	7	14	4	15	20	14	7
Andre opgaver	10	8	11	15	10	5	11	10	8	9	13

Hvem er de frivillige i foreningerne?

Tabel 3 til 6 giver et hurtigt overblik over demografien for både frivillige og ikke-frivillige. For at simplificere det inkluderer rækken med frivillige alle frivillige, altså både dem i faste opgaver og de lejlighedsvis frivillige. Det er dog sådan, at når frivillige i faste opgaver sammenlignes separat, så bliver de identificerede forskelle tydeligere.

'Kort fortalt til idrætsforeninger 2': Frivillige i idrætsforeninger i Europa

Tabel 3: Kønsfordeling for frivillige og ikke-frivillige i idrætsforeninger i Europa

Køn		BEL	DAN	ENG	TYS	UNG	HOL	NOR	POL	SPA	SCH	ALLE
Frivillige	Mænd i %	62	56	62	62	59	66	62	56	80	66	63
	Kvinder i %	38	44	38	38	41	34	38	44	20	34	37
Ikke-frivillige	Mænd i %	56	48	70	47	53	55	61	51	70	66	58
	Kvinder i %	44	52	30	53	47	45	39	49	30	34	42

Tabel 4: Aldersfordeling for frivillige og ikke-frivillige i idrætsforeninger i Europa

Alder		BEL	DAN	ENG	TYS	UNG	HOL	NOR	POL	SPA	SCH	ALLE
Frivillige	16-25 i %	15	8	8	14	15	10	23	29	18	23	16
	26-40 i %	21	19	18	23	18	18	20	29	43	29	24
	41-64 i %	54	55	58	49	56	57	48	37	38	40	49
	+65 i %	10	18	16	14	12	15	8	5	1	8	11
Ikke-frivillige	16-25 i %	12	7	11	11	19	15	27	54	11	24	19
	26-40 i %	26	12	15	27	28	20	29	21	47	28	25
	41-64 i %	49	50	54	44	46	46	31	20	41	36	42
	+65 i %	13	31	20	17	7	19	12	4	0	12	14

Tabel 5: Uddannelsesniveau for frivillige og ikke-frivillige i idrætsforeninger i Europa

Uddannelse		BEL	DAN	ENG	TYS	UNG	HOL	NOR	POL	SPA	SCH	ALLE
Frivillige	Kort i %	4	7	1	9	9	16	3	6	7	1	6
	Mellem i %	31	42	40	52	43	32	35	28	60	41	40
	Lang i %	64	51	59	39	48	52	62	66	33	58	53
Ikke-frivillige	Kort i %	6	9	4	16	16	19	4	18	9	4	11
	Mellem i %	32	36	40	51	39	30	29	34	49	41	38
	Lang i %	61	55	55	33	45	51	67	48	42	54	51

Tabel 6: Migrationsbaggrund for frivillige og ikke-frivillige i idrætsforeninger i Europa

Migrantbaggrund		BEL	DAN	ENG	TYS	UNG	HOL	NOR	POL	SPA	SCH	ALLE
Frivillige	Født i et andet land i %	3	3	8	2	1	2	6	1	4	7	4
Ikke-frivillige	Født i et andet land i %	2	3	9	7	4	4	10	0	8	11	6

Dataene viser, at forskellene mellem frivillige og ikke-frivillige er ret små, hvis man sammenligner gennemsnittene for alle ti lande. Det er dog sådan, at hvis man sammenligner tallene på nationalt niveau, så kan man gøre sig spændende observationer. Fx er der et relativt højt antal frivillige med kort uddannelse i Holland sammenlignet med Polen, hvor uddannelsesniveaet blandt de frivillige er langt højere end blandt de ikke-frivillige. Det kunne også være spændende at analysere, hvorfor andelen af personer, der ikke er født i landet, er omtrent den samme for både frivillige og ikke-frivillige i Storbritannien, mens der er forskelle i de fleste andre lande. Et andet tydeligt resultat er, at mænd er stærkt overrepræsenteret blandt frivillige i Tyskland, mens det ikke gælder for ikke-frivillige.

HVOR MAN KAN STARTE I PRAKSIS

Hvad kan foreninger og sammenslutninger i praksis bruge det til?

Idrætsforeninger kunne fx sammenligne deres egne medlemsdata med tallene fra dette faktaark. Selvom nogle af de demografiske data, der vises her, ikke kan findes på foreningsniveau, så kan resultaterne alligevel bruges til at evaluere de frivillige i foreningens demografi. Hvilken gruppe blandt foreningens medlemmer er underrepræsenteret blandt foreningens frivillige? Flugter denne forskel med resultaterne fra andre foreninger i samme land? Er der en grund til, at der er nogle grupper, der er mindre involverede i det frivillige arbejde end andre, og kan dette ændres? Hvor meget tid og energi bruger frivillige på administration, træning og konkurrencer? Er det en god fordeling af ressourcer, eller bør det ændres?

KORT FORTALT TIL IDRÆTSFORENINGER

Forskning i idrætsforeninger skal også være til gode for idrætsforeninger. Med de fem hæfter 'Kort fortalt til idrætsforeninger' vil forskerne i SIVSCE-projektet sætte handling bag disse ord.

Udvalgte resultater fra undersøgelsen er præsenteret på en måde, så de giver de ansvarlige personer i foreninger, organisationer og kommuner et hurtigt overblik over den nye viden, og fremhæver de mest relevante resultater for idrætten.

Beskrivelsen følger med vilje principperne for tydeligt sprog og systematisk præsentation og begrænser sig til kun at medtage den vigtigste viden.

Læsere, der er interesserede i de komplette og detaljerede resultater af undersøgelsen, kan besøge hjemmesiden og finde de dertil hørende forskningsrapporter, videnskabelige artikler og 'Kort fortalt til idrætsforeninger' om andre emner → www.sdu.dk/sivsce

FORFATTERE

Resultaterne i 'Kort fortalt til idrætsforeninger' er baseret på forskning foretaget i et samarbejde mellem følgende forfattere og institutioner:

Adler Zwahlen, Jenny; Albrecht, Julia (University of Bern, SCH); Breuer, Christoph (German Sport University, TYS); Bürgi, Rahel (Lamprecht und Stamm Sozialforschung und Beratung AG, SCH); Claes, Elien (KU Leuven, BEL); Elmoose-Østerlund, Karsten (Syddansk Universitet, Danmark, DAN); Feiler, Svenja (German Sport University, TYS); Gerbert, Angela (Lamprecht und Stamm Sozialforschung und Beratung AG, SCH); Illmer, Daniel (DOSB Leadership Academy, TYS); Ibsen, Bjarne (Syddansk Universitet, Danmark, DAN); Lamprecht, Markus (Lamprecht und Stamm Sozialforschung und Beratung AG, SCH); Llopis-Goig, Ramon (University of Valencia, SPA); Nagel, Siegfried (University of Bern, SCH); Nichols, Geoff (University of Sheffield, ENG); Perényi, Szilvia (University of Physical Education Budapest and University of Debrecen, UNG); Piatkowska, Monika (Josef Pilsudski University of Physical Education in Warsaw, POL); Scheerder, Jeroen (KU Leuven, BEL); Seippel, Ørnulf (Norwegian School of Sports Sciences, NOR); Steinbach, Dirk (DOSB Leadership Academy, TYS); van der Roest, Jan Willem (Mulier Institute, HOL); van der Werff, Harold (Mulier Institute, HOL)

VNIVERSITAT
ID VALÈNCIA

NIH NORGES
IDRETTSHØGSKOLE

SDU
UNIVERSITY OF
SOUTHERN DENMARK

u^b
UNIVERSITÄT
BERN

KU LEUVEN

mulier institute

DOSB FÜHRUNGS-
AKADEMIE

Deutsche
Sporthochschule Köln
German Sport University Cologne
Institut für Sportökonomie
und Sportmanagement
Institute of Sport Economics
and Sport Management

The
University
Of
Sheffield.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

